

Beszámoló

az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolája 2016. évi működéséről

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolája (NDI) előző évi beszámolójában részletesen bemutattuk a moduláris képzésre történő átállást célzó, korábban elindított kurrikulum-reform nyomán bekövetkezett változásokat, amelyek hatása értelemszerűen a 2016-os folyamatokat is meghatározta. A korábban elindult változások 2016-os évben a különösen turbulens környezetben folytatódtak. Ebben az évben került sor a felsőoktatásról szóló törvény 2015 végén elfogadott, a doktori képzés egészét érintő módosításának megfelelő új működési rend kialakítására, így a korábban lezajlott változásokat nem stabilizálódás, hanem a változások újabb, még jelentősebb hulláma követte. Ebben a 2016-os évről szóló beszámolóban az alábbiaknak megfelelően mutatjuk be a NDI működését és belső folyamatait.

<i>Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolájának feladata és küldetése</i>	<i>1</i>
<i>A doktori képzésünk alapvető jellemzőinek alakulása.....</i>	<i>2</i>
<i>A törzstagok számának és összetételének változása</i>	<i>5</i>
<i>A szervezeti háttér és finanszírozás alakulása.....</i>	<i>5</i>
<i>Jelentős változások turbulens környezetben</i>	<i>8</i>
<i>A képzési program változása</i>	<i>9</i>
<i>Minőségbiztosítás, minőségfejlesztés és innováció</i>	<i>12</i>
<i>Nemzetköziesedés.....</i>	<i>14</i>
<i>Az „akkreditációs válság”</i>	<i>16</i>

Tekintettel arra, hogy e beszámoló terjedelmi korlátai sok részlet megjelenítését nem teszik lehetővé, javasoljuk az doktori iskola 2016-ban felújított honlapjának a megtekintését is.¹

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolájának feladata és küldetése

A doktori iskolánk 2016 elején újrafogalmazta feladatait és küldetését. Az erről szóló „bemutakozó szöveget” a doktori iskola Tanácsában lezajlott egyeztetést követően ennek az évnek elején helyeztük el az iskola honlapján. A honlapra kikerült új bemutatkozás „küldetésnyilatkozatként” is értelmezhető. E szerint a Neveléstudományi Doktori Iskola „szélesen értelmezett, interdiszciplináris, neveléstudományi elméleti alapokon nyugvó pedagógiai tudományos képzési programot kínál hallgatóinak, azzal a céllal, hogy felkészítse őket a felsőoktatás és a tudományos kutatás területén végzett munkára, továbbá az oktatási ágazat területén egyéb olyan munkakörök betöltésére, amelyek magas szintű kutatói kompetenciákat igényelnek. A képzés közvetlen célja az egyénileg vagy kutató teamekben

¹ Lásd itt: <http://www.ppk.elte.hu/nevtudphd/bemutakozas>

végzett önálló kutató és fejlesztő tevékenységhez, és az ezek eredményeképpen születő kutatási eredmények megosztásához és gyakorlati alkalmazásához szükséges magas szintű képességek fejlesztése. Neveléstudományi Doktori Iskola feladatának tekinti, hogy a neveléstudományi kutatók felkészítésében meghatározó szerepet töltsön be. A képzés fontos célcsoportját alkotják azok a kutatópedagógusok, akik úgy kívánják fejleszteni kutatói kompetenciáikat, hogy közben nem szakadnak el a pedagógiai gyakorlattól.”

E „küldetésnyilatkozat” kiemelte, hogy doktori iskolánkban „a tanulás meghatározó részét alkotja az *egyéni kutatási program* megvalósításának keretei között zajló *önálló tanulás*. Saját kutatásukat a doktori hallgatók témavezetőjük közvetlen irányítása mellett folytatják, akinek különösen fontos szerepe van az önálló egyéni tanulás támogatásában. Az Iskolába belépő hallgatóknak a felvételük időpontjában a nemzetközi szakirodalom ismeretén alapuló előzetes kutatási elképzelésekkel kell rendelkezniük, amelyet a témavezetőjük támogatásával a képzés harmadik aktív félévének végére kell a nemzetközi szakirodalom ismeretére épülő, a kutatási módszereket részletesen bemutató, megvalósítható kutatási tervé formálniuk. Ez utóbbit a témavezető és a tematikus programok vezetőinek javaslatára a Doktori Iskola Tanácsa fogadja el: ez képezi később a doktori fokozat megszerzéséhez szükséges, nyilvános vitán megvédett disszertáció alapját.” A honlapunkon olvasható dokumentum a fentiek mellett hangsúlyozza, hogy az iskola „elvárja hallgatóitól a nemzetközi szakirodalomban történő alapos elmélyülést, a választott témában a kutatási előzményekről való magas szintű tájékozottságot, a korszerű kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerek magas szintű ismeretét, a felsőoktatási oktatói gyakorlat megszerzését, továbbá a tudományos közösségen belül zajló kommunikációba történő aktív bekapcsolódást, így különösen a kutatási eredmények mérvadó tudományos fórumokon történő közzétételét, beleérve ebbe a hazai és nemzetközi szakfolyóiratokban történő publikálást.”

A doktori képzésünk alapvető jellemzőinek alakulása

Más doktori iskolákhoz hasonlóan az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolája esetében is külön érdemes bemutatni a doktori képzés 2016. évi reformja előtt jellemző *6 féléves képzésben tanuló* és az e reform életbelépése után az új *8 féléves képzésbe belépett* hallgatók számát. Az előző csoportba tartozók száma 2016 első félévében 74 volt, a második félévben 50. Az utóbbi félévben léptek be a képzésbe voltak az új, 8 évfolyamos rendszerben tanuló hallgatók, akinek a száma 33 volt (lásd 1. Táblázat).

1. Táblázat

Az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájában tanuló hallgatók száma, 2016 első és második félévben²

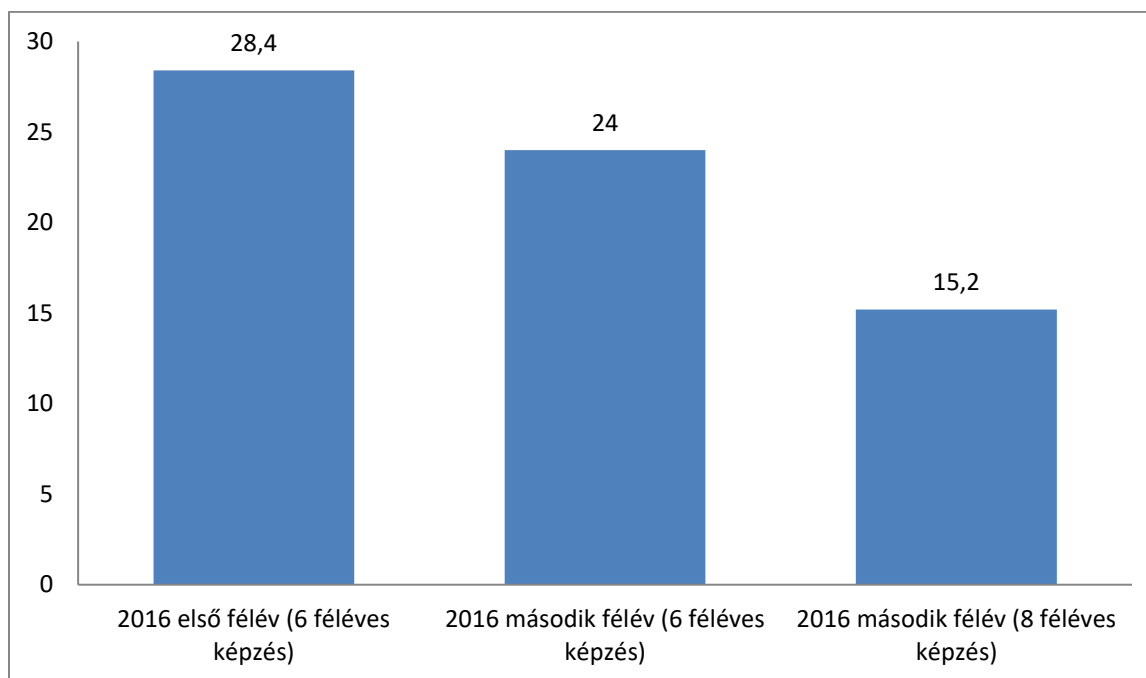
		Hallgatók létszáma	Ebből ösztöndíjasok
2016 első félév	Magyar	74	21
	Külföldi	0	0
	ÖSSZESEN	74	21

² Az adatok forrása: ELTE PPK Tanulmányi Hivatal Oktatásszervezési Iroda

2016 második félév (6 féléves képzés)	Magyar	47	12
	Külföldi	3	0
	ÖSSZESEN	50	12
2016 második félév (8 féléves képzés)	Magyar	25	5
	Külföldi	8	0
	ÖSSZESEN	33	5

A Neveléstudományi Doktori Iskola hallgatóinak meghatározó hányada hagyományosan *önköltséges*. Az iskola működését mindig az jellemezte, hogy magas számban engedett be önköltséges hallgatókat, tudatosan vállalva, hogy közülünk többen nem feltétlenül jutnak el a sikeres védésig, ugyanakkor a képzésben történő részvételük segíti szakmai fejlődésüket. Ezzel kapcsolatban fontos ugyanakkor kiemelni, hogy az önköltséges és ösztöndíjas hallgatók közötti arány 2016 folyamán olyan mértékben felborult, hogy ez már veszélyeztetheti a képzés minőségét. Az ösztöndíjas hallgatók aránya az első félévben még 28,4% volt, a második félévben azonban már csak 20,5%, ami egy éven belül, azaz két tanév között igen nagy (csaknem 30%-os) csökkentést mutat. Ezt még riasztóbbá teszi, hogy amíg 2016 második félévében 6 féléves képzésben lévők körében még 24% volt az ösztöndíjas hallgatók aránya, a hosszabb ideig bennmaradó új 8 féléves képzésben lévők körében ez 15,2%-ra süllyedt. Ezt a riasztó adatot, ami részben összefügg az ösztöndíjas doktori képzési helyeknek a PPK-n belül működő két doktori iskola közötti aránytan elosztásával, érdemes ebben a beszámolóban vizuálisan is megjeleníteni (lásd 1. Ábra).

*1. Ábra
Az ösztöndíjas hallgatók arányának alakulása 2016-ban (%)*

Az ösztöndíjas hallgatók számának és arányának alakulására elsősorban annak fényében érdemes kiemelt figyelmet szentelni, hogy ezeket a hallgatókat a doktori iskola olyan főfoglalkozású kutató munkatársként kezeli, akik meghatározó erőforrást jelentenek a

neveléstudományi kutatási terület számára. Ez az erőforrás nagymértékben meghatározza e kutatási terület fejlődési lehetőségeit, hiszen az ösztöndíjas hallgatók azok, akiket szinte teljes értékű kutató munkatársakként tudunk bevonni kutatási projektekbe, és akik nemcsak saját egyéni doktori kutatásaik megvalósításával tudnak hozzájárulni e projektek eredményes megvalósításához, hanem az oktatói-kutatói közösség tagjaként általában is növelik azoknak a szervezeti egységeknek a potenciálját, amelyekhez személyesen kapcsolódnak. Az ösztöndíjas hallgatók számának és arányának látványos csökkenésére NDI Tanácsa a 2016. évi felvételi döntések során nyomatékosan kérte a kari Doktori Tanácsától, a kedvezőtlen folyamat megállítását, de akkor ebben nem sikerült változást elérni.

A 2016-os év hallgatói létszámmal kapcsolatos legjelentősebb változása az új idegen (angol) nyelvű képzésbe belépett hallgatók megjelenése és számuk növekedése. A karunkon futó *EDiTE Horizon 2020 program*³ keretében 2016 elején három fiatal kutatót vettünk fel tudományos segédmunkatársként a *Neveléstudományi Intézet* és a *Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet* személyi állományába, akik az év folyamán e program támogatásával (tehát nem ösztöndíjasként) egyúttal az új angol nyelvű képzési programunkba is beléptek. Hozzájuk csatlakozott 2016 őszén 5 új, további külföldi hallgató, akik a Stipendium Hungaricum program támogatásával tanulnak Magyarországon (ketten Kazahsztánból, egy fő Grúziából, egy Szíriából, és egy Ghánából).

A közvetlen képzésben résztvevő (kurzusokat látogató) doktori hallgatók csak egy részét alkotják a doktorandusz közösségnek. Hozzájuk közeli létszámban voltak 2016-ban olyan doktoranduszaink, akik a *fokozatszerzési eljárás* szakaszában voltak. 2016-ban a létszámuk 82 volt: közülük 28 volt azok száma, akik 2016 folyamán jelentkeztek fokozatszerzésre (lásd 2. Táblázat). A beszámoló évében 27 doktorandusz tett szigorlatot, 20 vett részt nyilvános vitán és 20-an szereztek doktori fokozatot.

2. Táblázat

Az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájában fokozatszerzési szakaszban lévő doktoranduszok és a fokozatszerzés folyamat egyes állomásain lévőek száma 2016-ban⁴

Doktori programok	fokozatszerzési eljárásban résztvevők összlétszáma	fokozatszerzési eljárásra jelentkezett	szigorlatot tett	ebből sikertelen	nyilvános vitán részt vett	fokozatot szerzett
Neveléstudományi kutatások	19	4	4	2	6	9
Andragógia	6	3	2	0	1	1
Gyógypedagógia	12	7	4	0	1	0
Nevelélmélet	12	1	3	0	5	4
Nyelvpedagógia	9	2	3	0	6	5
Pedagógiatörténet	9	4	3	0	0	0
Tanítás-tanulás	15	7	8	0	1	1
NDI összesen:	82	28	27	2	20	20

³ A program angol nyelvű honlapját lásd itt: <http://www.edite.eu>; az ELTE saját EDiTE honlapját lásd itt: <http://www.ppk.elte.hu/nevtud/horizon2020>

⁴ Az adatok forrása: ELTE PPK Tanulmányi Hivatal Oktatásszervezési Iroda

A Neveléstudományi Doktori Iskolában oktatóként és témavezetőként dolgozók részben a kar intézeteinek (*Neveléstudományi Intézet, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet, Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet, Interkulturális Pedagógiai és Pszichológiai Intézet*), részben az NDI képzési programjai mögött található más karok (*Tanító- és Óvóképző Kar, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Bölcsészettudományi Kar*) oktatóinak a köréből kerülnek ki. Emellett kisebb arányban vannak olyan külső oktatóink és témavezetőink is, akik az ELTE egyéb karain dolgoznak, vagy nem az ELTE munkatársai. 2016 végén 82 témavezetőnknek volt hallgatója valamelyik jelenleg futó vagy korábban indult képzési programunkban.

A törzstagok számának és összetételének változása

A doktori iskolák arculatát, tudományos tevékenységük jellegét és minőségét alapvetően meghatározza a törzstagjaik köre. 2016 folyamán a NDI Tanácsa törzstagjainak köre *négy* új személlyel, két egyetemi tanárral és két habilitált egyetemi docenssel bővült. Ennek nyomán a törzstagság összetétele 2016 decemberében az alábbiaknak megfelelően alakult:

Prof. Dr. Halász Gábor, egyetemi tanár, az MTA doktora (a NDI vezetője)
Dr. Károly Krisztina, habilitált egyetemi docens (2016. február 19-től MTA doktora)
Dr. Marton Klára, habilitált tudományos főmunkatárs
Dr. Nádaszi Mária, professor emerita
Prof. Dr. Németh András, egyetemi tanár, az MTA doktora
Prof. Dr. Szabolcs Éva, egyetemi tanár
Prof. Dr. Vámos Ágnes, egyetemi tanár
Prof. Dr. Bárdos György, egyetemi tanár, az MTA doktora (2016-ban lett törzstag)
Prof. Dr. Szabó Attila, egyetemi tanár (2016-ban lett törzstag)
Dr. Kereszty Orsolya, habilitált egyetemi docens, a doktori iskola titkára (2016-ban lett törzstag)
Dr. Szivák Judit, habilitált egyetemi docens (2016-ban lett törzstag)

A későbbi beszámoló önálló részében külön bemutatott 2016-os „akkreditációs válság” egyik eleme az volt, hogy a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) 2016 második felében a törzstagok megfelelését vizsgáló eljárásában megkérdőjelezte, hogy Bárdos György és Szabó Attila egyetemi tanárok a neveléstudományi szakterülethez tartoznak, és elutasította egyetemi tanár törzstagként való elfogadásukat. Ennek az általunk megkérdőjelezett döntésnek a következtében felborult az egyetemi tanárok többségének elve, ami a NDI akkreditálásának a megtagadását eredményezte (az ELTE vezetése a MAB-tól kérte e döntését felülvizsgálatát).

A szervezeti háttér és finanszírozás alakulása

A szervezeti folyamatok szempontjából a 2016. év meghatározó jelentőségű eseményének kell tekintenünk a Neveléstudományi Doktori Iskola *működési szabályzatának* a doktori képzés új jogszabályi környezetéhez történő hozzáigazítását, és a kari Doktori Tanács által történő

elfogadását,⁵ továbbá az új *minőségbiztosítási és minőségfejlesztési terv* kidolgozását és elfogadását.⁶ E dokumentumok formális elfogadása az év közepén nemcsak a korábbi szervezeti bizonytalanság nagymértékű csökkenését eredményezte, hanem az operatív vezetés és a folyamatos minőségfejlesztés számára stratégiai utakat is kijelöltek.

Az ELTE Neveléstudományi Doktori iskolájának egyik meghatározó sajátossága, amint az az oktatói háttér bemutatásából is látható, hogy szervezeti bázisát egyszerre több kar és az – akár „anyaintézménynek” is nevezhető – Pedagógiai és Pszichológiai Karon belül több szervezeti egység alkotja. A doktori iskola 2016-ban is részben e karok és szervezeti egységek humán erőforrásait használta, azaz az NDI-ben az ezekben dolgozó oktatók tanítottak, vállalták doktoranduszok témavezetését, vállaltak szerepet szigorlati és védési bizottságokban, láttak el bírálói szerepeket, és elsősorban az ő munkájuk minőségétől függött a doktori iskolában folyó munka egészének minősége.

Az NDI munkájának eredményességét 2016-ban is alapvetően meghatározta az, hogy az érintett szervezeti egységek vezetői mennyire támogatták munkatársaiknak a NDI-ben végzett oktatói, témavezetői és egyéb munkáját. 2016 folyamán a NDI működésében közvetlenül érintett szervezeti egységek száma megnőtt azáltal, hogy az iskola képzési programrepertoárja bővült az *Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet* szervezeti erőforrásaira támaszkodó *Sport és Egészségnevelés Programmal*, ami tovább növelte azt a NDI-re korábban is jellemző szervezeti komplexitást.

A NDI operatív működését hasonlóan növekvő komplexitás jellemezte. A 2016-ban sem változott az a helyzet, hogy a mindennapos operatív feladatokat részben a PPK Tanulmányi Hivatala, részben a *Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet*nek egy, kizárólag a doktori iskola adminisztrációjának a feladatait ellátó adminisztrátora látja el. Ugyanakkor az angol nyelvű képzés belépésével az operatív feladatok ellátásába 2016-ban bekapcsolódott a PPK dékáni hivatalán belül működő *Nemzetközi Iroda* is, amelynek kulcsszerepe lett az angol nyelvű képzési programmal kapcsolatos tájékoztatásban, a felvételik megszervezésében, és az új hallgatók belépésének támogatásában. Tekintettel arra, hogy az új angol nyelvű képzés alapvetően az *EDiTE projekt* talaján szerveződött meg és indult el, sajátos módon a doktori iskola operatív működésének biztosításába e projekt saját adminisztrációjának is be kellett kapcsolódnia.

Az operatív működés minőségének biztosítása ebben a növekvő komplexitású szervezeti környezetben 2016-ban különösen nagy kihívást jelentett, mivel a doktori iskola saját, korábban a *Neveléstudományi Intézet* munkatársi köréhez tartozó adminisztrátora 2016 nyarán távozott, és a helyére pályázati úton, a nyár folyamán kellett új munkatársat kellett keresnünk. Ez a változás azzal is járt, hogy az operatív működés szempontjából meghatározó jelentőségű adminisztrátori funkció a *Neveléstudományi Intézettől* a *Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet*hez került át, részben azzal összefüggésben, hogy a doktori iskolának az operatív működés biztosításáért felelős *titkára* ennek a szervezeti egységnek a vezetője. Fontos kiemelni e szervezeti változás jelentőségét. Ez ugyanis szükségképpen azzal járt, hogy a kiterjedtebb

⁵ A szabályzatot lásd itt: https://ppk.elte.hu/file/NDI_mukodesi_szabalyzat_es_kari.pdf.

⁶ A dokumentumot lásd itt: <https://ppk.elte.hu/file/ndimino-segbiztositasiterv2016.pdf>.

szervezeti kapacitásokkal rendelkező, nagy létszámú *Neveléstudományi Intézet* helyett a jóval korlátozottabb szervezeti kapacitásokkal rendelkező *Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet* lett a doktori iskola „adminisztratív gazdája”, azaz az operatív működéssel kapcsolatos problémák megoldása, beleértve ebbe a többszörös szervezeti kötődéssel együtt járó nagymennyiségű koordinációs feladat ellátását, 2016 nyara óta e szervezeti egység erőforrásaira támaszkodva történik, miközben a *Neveléstudományi Intézet* szervezeti kapacitásai kevésbé hozzáférhetővé váltak az operatív feladatellátás számára.

A doktori iskola operatív vezetésében 2016-ban meghatározó szerepűvé vált a *Vezetőség*, amely a kari doktori képzési szabályzat 2016-os e témában is történt módosítása értelmében három főből áll (ezek a NDI vezetője, titkára és a doktori iskola Tanácsának – DIT – egy választott tagja). A Vezetőség 2016 folyamán vált a szervezeti és működési szabályzat által formálisan elismert és támogatott testületté, és ebben az évben egészült ki a DIT által titkos szavazáson megválasztott harmadik taggal. A Vezetőség a 2016. évben minden hónapban egy alkalommal formális módon tanácskozott, általában a DIT ülését megelőző héten, előkészítve a DIT ülést. 2016-ban alakult ki az a gyakorlat, hogy a Vezetőség által két DIT ülés között meghozott döntésekről a NDI vezetője minden DIT ülésen önálló napirendi pontban részletesen tájékoztatja a DIT tagjait. A Vezetőség és az ezen keresztül érvényesülő kollektív vezetés így beépült a doktori iskola működésének rendjébe, ami a DIT-et szinte teljes mértékben mentesítette az operatív feladatokkal való foglalkozás korábban meglévő terhétől, és elősegítette, hogy figyelmét a stratégiai vezetési kérdésekre összpontosítsa.

A doktori iskola irányításában a doktori iskola Tanácsának, a DIT-nek van meghatározó szerepe, és ez a szerep 2016-ban jelentősen megerősödött. A testület, mint említettük, négy új törzstaggal bővült. A testületnek a törzstagokon túl tagja mindegyik program (programspecializáció, programmodul) vezetője, beleértve ebbe az elméleti alapozó és kutatás-módszertani modulokat, amelyekhez hallgatók nem kötődnek, de meghatározó szerepük van valamennyi program hallgatóinak felkészülésében. A DIT-nek állandó meghívottja a Neveléstudományi Intézet vezetője és szavazati joggal bíró tagja a doktorandusz hallgatói önkormányzat képviselője (ezek 2016-ban épültek bele a doktori iskola működési szabályai közé).

A doktori iskola Vezetősége 2016 folyamán kiemelt figyelmet fordított arra, hogy a DIT stratégiai irányító szerepe erősödjön. A testület minden hónapban egy alkalommal, félévre előre rögzített időpontokban ülésezett, és ezek az ülések minden alkalommal gondos előzetes tervezés alapján zajlottak. A Vezetőség igyekezett az ülések napirendjét úgy alakítani, hogy azokon kellő idő álljon rendelkezésre a stratégiai jelentőségű ügyek megvitatására, és stratégiai jelentőségű pontokon tudatosan bővítette a DIT hatáskörét (így például az év elején alakítottuk ki azt a rendszert, amelynek nyomán a DIT titkos szavazáson megfogalmazott támogatása kell ahhoz, hogy valaki felkerülhessen a NDI témavezető listájára, ami a NDI témavezetőnek egyfajta előzetes „akkreditálását” jelenti).

A doktori iskola működésének finanszírozása nem válik el a PPK működésének finanszírozásától, erre a doktori iskola vezetésének nincs rálátása. Noha e beszámolóinak logikus módon tartalmaznia kellene „a doktori képzésre kapott állami támogatás, ill. a doktori

képzés és fokozatszerzési eljárás során befolyt összegek felhasználásának céljait és e célok megvalósításáról szóló rövid ismertetését”, ezzel kapcsolatban a Doktori iskola vezetőjének nem állnak a rendelkezésére adatok.⁷ Ez azzal függ össze, hogy az erőforrások tervezésével és felhasználásával kapcsolatos döntési folyamatban a doktori iskola vezetése, éppúgy, ahogy ez a korábbi évek gyakorlatát is jellemezte, 2016-ban sem vett részt, és az ezzel kapcsolatos információkról csak a kari Doktori Tanács tagjaként szerezhett tudomást. Általában érdemes megjegyezni: a kari vezetés és a doktori iskola vezetősége között 2016-os évben sem alakult ki olyan intézményes egyeztetési fórum, amely lehetővé **tenné tette** volna a mindennapi gyakorlatban felmerülő szervezeti és finanszírozási problémák időben történő jelzését és közös kezelését.

A 2016-os beszámolónk szervezeti háttérrel és finanszírozással foglalkozó részében fontos kiemelni: a NDI működésével kapcsolatos operatív feladatok és a rendelkezésre álló adminisztratív kapacitás között korábban is meglévő szakadék 2016-ban tovább tágult. Az egy fő adminisztratív személyzet a rendes munkaidőben folyamatos intenzív munkavégzés mellett sem lehet képes elvégezni az operatív feladatokat. Ebben a beszámolónkban külön is ki kell emelni a 2016-ban pályázati úton kiválasztott új adminisztrátor (**Osztánszkiy** Ildikó) különösen odaadó, kreatív, intenzív és alapos munkáját. Ezzel összefüggésben is fontos, hangsúlyozni: *az operatív működéssel járó adminisztratív, és a folyamatos minőségfejlesztéssel járó stratégiai feladatok implementálása 2016-ban olyan nagyságú munkaterhet róttak rá, amelyet tartósan nem lehet egy személyre tenni.*

Jelentős változások turbulens környezetben

2016 folyamán a Neveléstudományi Doktori iskola részben a doktori képzés országos szintű reformja, részben az ezt kísérő és kiegészítő belső folyamatok nyomán különösen nagy horderejű változásokon ment keresztül. Az országos szintű reform keretei között – hasonlóan az ország összes doktori iskolájához – át kellett térnünk a korábbi 6 féléves (180 kredit) képzésről a 8 féléves (minimum 240 kredit) képzésre, és ennek megfelelően át kellett alakítanunk a képzési programunk egészét. A NDI a kari szintű szabályozással összhangban 252 kreditben határozta meg a 8 félév alatt összegyűjtendő kreditek számát, amelyből 84-et kurzusok látogatásával, 112-öt kutatási tevékenységgel, 44-et tanítási tevékenységgel és 12-öt a komplex vizsgára történő felkészüléssel kell a hallgatóknak megszerezniük. A képzési programok átstrukturálása és az új szabályozási környezetnek megfelelő működés kialakulása más doktori iskolákhoz hasonlóan az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskoláját is rendkívüli kihívások elé állította, és az iskola vezetésétől, adminisztrációjától és vezető oktatóitól különleges energiaráfordítást, óriási mennyiségű olyan munkavégzést igényelt, amelynek döntő hányadát a szabadidejük terhére, gyakran hétvégeken és éjszakánként végzett rendkívüli munkával tudták teljesíteni.

A 2016-os év egyik leginkább meghatározó változása az angol nyelvű képzés elindítása volt. Négy programunkat hirdettük meg angol nyelven, amelyek közül háromba jelentkeztek

⁷ Itt kari Doktori Tanács elnökének a 2016-os beszámoló elkészítésére felkérő levelét idézzük.

hallgatók. Az új angol nyelvű képzés elindítását az tette lehetővé, hogy az Európai Unió Horizon 2020 programja támogatásával folyó EDiTE projekt keretei között korábban létrejöhettek az angol nyelvű képzési program keretei és részben rendelkezésre álltak olyan szervezeti kapacitások, amelyek segítették az új hallgatók fogadását és integrálását, az angol nyelven oktatók szakmai közösségének a működtetését, a folyamatos problémakezelést. Mindez különösen intenzív együttműködést és koordinációt igényelt a kari oktatási adminisztráció, a nemzetközi ügyekkel foglalkozó kari munkatársak és az NDI adminisztrációja között.

Korábban utaltunk rá, hogy a 2016-os évben különösen nagy kihívást jelentett az, hogy új munkatársat kellett felvennünk mind az NDI adminisztrátora, mind az EDiTE projektmenedzsere munkakörökbe. A két távozó korábbi munkatárs váratlan kiesése, ideiglenes pótlásuk, majd a 2016 nyarán gondosan előkészített nyilvános pályázattal kiválasztott és az új tanév kezdetével munkába lépő új munkatársaknak a betanulása egybeesett azzal a folyamattal, amelyek ebben a beszámolóban az „akkreditációs válság” fogalmával jelölünk. Ez utóbbi annak nyomán keletkezett, hogy 2016 nyarán a MAB formai okok miatt (a NDI vezetője elmulasztotta publikációs listájának időben történő átemelését az MTMT rendszerből a MAB nyilvántartási rendszerébe) megvonta a NDI akkreditációját. Később, 2016 decemberében, ezúttal másfajta indoklással, ismételten megtagadta az iskola akkreditációját (a törzstagjaink közül kettőnek, mint korábban említettük, megkérdőjelezte a neveléstudományhoz tartozását). Mindez nem érintette a NDI működésének jogszerűségét, ugyanakkor nyilván kárt okozott az iskola hírnevének, nemzetközi kapcsolatrendszerének, továbbá veszélyeztette az új hazai és nemzetközi hallgatók bevonásának lehetőségét, és különösen az Európai Unió támogatásával folyó EDiTE programot. Az akkreditáció megvonásának indokoltságával kapcsolatban vita alakult ki az ELTE vezetése és a MAB között, amely 2017-re is áthúzódott. Tekintettel az akkreditációs folyamat súlyára, e kérdésre e beszámoló végén még visszatérünk.

A 2016. év jelentős eseménye volt az, hogy több doktori hallgatónk elnyerte az Új Magyar Kiválósági Program ösztöndíját, ami lehetővé tette, hogy e hallgatók kutatási programjaikat új elemekkel egészítsék ki.

A képzési program változása

Mint korábban jeleztük, a doktori képzés országos reformja azzal járt, hogy a 2014/2015-ös tanévben elkezdett, az előző évi beszámolónkban bemutatott átfogó kurrikulum-reformot nem folytathattuk tovább, illetve e reformot új mederbe kellett terelnünk. A 2016-os év legjelentősebb kihívását e területen az jelentette, hogyan tudjuk úgy megőrizni a korábban elindított kurrikulum reform értékeit, hogy egyúttal megfeleljünk a 8 féléves képzés új követelményeinek, ezen belül a korábbi 180 kredites rendszerről a minimum 240 kredites rendszerre való áttérés követelményének. A DIT 2016 első félévében folyamatosan foglalkozott a kurrikulum-reform új mederbe terelésének kérdésével, és sikerült elérnie, hogy a korábban elért eredményeket megtartva lépjünk át az új rendszerbe. Megőrizhettük a korábban kialakult moduláris struktúrát, illetve a közös elméleti és kutatás-módszertani program-modulokra épülő

„elágazásos” (több párhuzamos programspecializációra épülő) képzési szerkezetet (a korábbi és az új képzési szerkezet kreditmegosztását mutatja a 3. Táblázat).

3. Táblázat

A képzési program kreditmegosztásának alakulása 2016 előtt és 2016-tól

Tevékenység	Megszerzendő kreditek száma 2016 előtt	%	Megszerzendő kreditek száma 2016 után	%
Kurzusok látogatása	105	58	84	33
Kutatás	47	26	112	44
Oktatási tevékenység	28	16	44	17
Komplex vizsga	-		12	5
Összesen	180	100	252	100

A fentieknek megfelelően a képzési programunkat oly módon kellett átalakítanunk, hogy a kurzusokhoz kapcsolódóan a korábbi 105 kredit helyett csak 84 kredit állt rendelkezésre, ami lényegében összhangban volt azzal a korábban is meglévő stratégiai célkitűzésünkkel, hogy a doktori képzésben a kutatási elemeket a kurzuslátogatási elemekkel szemben erősítsük. Azt, hogy a 84 kredit felosztását az új képzési programszerkezetben hogyan oldottuk meg a 4. Táblázat mutatja.

4. Táblázat

A képzési program kurzusok látogatásával megszerezhető kreditmennyiségének alakulása a 2016-tól érvényben lévő új képzési programban

Tevékenység	Megszerzendő kreditek száma
1. Programmodul: Elméleti alapozó programmodulhoz tartozó kurzusok látogatása	21
2. Programmodul: Kutatás-módszertani programmodulhoz tartozó kurzusok látogatása	21
3. Programmodul: Programspecializációhoz kapcsolódó kurzusok látogatása	21
4. Programmodul: Szabadon választható kurzusok látogatása (ezek körébe tartoznak a programspecializációhoz kapcsolódó, kurzusszerűen megszervezett műhelyfoglalkozások)	21
Összesen	84

A képzési programra vonatkozó új szabályok értelmében az egyes programmodulok legalább négy hét kredites kurzust kell kínálniuk és a hallgatónak mindegyikből legalább hármat kell felvenniük ahhoz, hogy a 21 kreditet megszerezzék. A programspecializációk száma 2016-ban eggyel bővült: 2016 elején a dékán javaslatára a DIT elfogadta a programspecializációk körének kibővítését a *Sport és egészségnevelés programmal*, így ezek száma a korábbi nyolcra kilencre

növekedett (lásd 5. Táblázat). Érdemes megemlíteni, hogy – a korábbi évekhez hasonlóan – 2016-ban is voltak, döntően külső, részben informális, részben formális kezdeményezések további programspecializációk fejlesztésére (ilyen területek a szakképzés, a művészetpedagógia és a szociálpedagógia). Ezek közül külön is említeni kell a művészetpedagógia területét, ahol öt társegyetem (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Magyar Képzőművészeti Egyetem, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Táncművészeti Egyetem és Színház- és Filmművészeti Egyetem) támogatásával történt formális megkeresés 2016 decemberében.

5. Táblázat

A képzési program kurzusok látogatásával megszerezhető kreditmennyiségének alakulása a 2016-tól érvényben lévő új képzési programban

Programmodulok	A programmodulok vezetői
<i>Alapozó modulok</i>	
Elméleti alapozó programmodul	Szabolcs Éva
Kutatás-módszertani programmodul	Fehérvári Anikó
<i>Programspecializációs modulok</i>	
Andragógia	Kereszty Orsolya
EDiTE (European Doctorate in Teacher Education)	Halász Gábor
Elméleti-történeti pedagógia	Németh András
Gyógypedagógia	Marton Klára
Kora gyermekkor pedagógiája	Mikonya György
Nyelvpedagógia	Károly Krisztina
Oktatás – tanulás – egyenlőtlenségek	Vámos Ágnes
Szaktárgyi pedagógiák	Szivák Judit
Sport és egészségnevelés program	Bárdos György

Az angol nyelvű képzés beindítását 2016-ban négy program vállalta: ezek az Andragógia, az EDiTE (ez eredetileg is csak angolul volt hozzáférhető), a Gyógypedagógia és a Nyelvpedagógia (ez utóbbiban a képzés korábban is angolul folyt).

A kurzusok látogatásával szerezhető kreditek számának lecsökkenése és a kutatási tevékenységgel szerezhető kreditek számának nagymértékű növekedése rendkívüli módon felértékelte a programspecializációk, ezek vezetői, és az egyes programokhoz kapcsolódó témavezetők szerepét, ami szükségessé tette ezzel összefüggő új minőségbiztosítási mechanizmusok kiépítésének elindítását (erről a következő részben lesz szó részletesebben). Ennek egyik eleme az a döntés, hogy a programspecializációk mindegyike mögött alakuljon ki olyan koherens kutatási program, amely támogatja az egyes programok olyan kutatási műhelyként történő működését, amely a programba bekerülő hallgatók számára megfelelő tanulási környezetet teremt a kutatásba ágyazott tanulás számára.

További fontos lépés volt a kredit-elismerési rendszer reformjának elindítása (ami a feladat komplexitásából fakadóan áthúzódott 2017-re). 2016-ban arról született döntés, hogy a Neveléstudományi Doktori Iskola a kutatási tevékenységgel megszerzendő 112 kreditet

alcsoporthoz osztja, azaz ezen belül külön kredit-mennyiséget rendel a közvetlen kutatási tevékenységekhez, a publikációhoz és a disszertáció elkészítéséhez, illetve ehhez kapcsolódóan a műhelyvitához. Ugyancsak döntés született arról, hogy a tanítással megszerzendő 44 kredithez is tevékenységek gazdag repertoárját fogjuk hozzárendelni.

Minősbiztosítás, minőségfejlesztés és innováció

A minősbiztosítás és minőségfejlesztés, részben a kialakult „akkreditációs válság”, részben a vezetés által korábban is diagnosztizált minőségproblémák, részben az országos képzési reform nyomán kialakult új minősbiztosítási kihívások hatására 2016-ban kiemelt figyelmet kapott a doktori iskolánkban. Ennek egyik elemét alkotta az akkreditációs követelmények teljes körű teljesítése érdekében tett intézkedések sokasága, kezdve az oktatók és témavezetők MTMT adatainak frissítésétől, a MAB doktori adatbázisában szereplő adatok megfelelőségének szisztematikus átvizsgálásán keresztül a témavezetői témameghirdetések ellenőrzéséig. Emellett, döntően a korábban említett új minősbiztosítási és minőségfejlesztési program, továbbá az öt egyetem és doktori iskola által alkotott EDiTE konzorcium keretei között 2016 folyamán intenzív minőségfejlesztési és innovációs tevékenység zajlott. A minősbiztosítás, minőségfejlesztés és innováció területén 2016-ban történt folyamatok és események közül több megjelent e beszámoló korábbi részeiben, de ennek gazdagságát nem lehetséges egy ilyen rövid beszámolóban bemutatni. Az alábbi keretes írásban néhány jelentősebb elemet idézzük fel listászerűen.

Válogatás a 2016-os év jelentősebb minőségfejlesztéssel és innovációval kapcsolatos eseményeiből, folyamataiból

Képzési és kutatási folyamatok

- . Elkezdtek annak megvalósítását, hogy a doktori iskola minden programja mögött legyen olyan koherens kutatási program, amely orientálja a témavezetői témameghirdetéseket és elősegíti a programok szakmai műhelyként történő működését.
- . Elkezdtek az új komplex vizsga szabályozási koncepciójának kialakítását.
- . Elindítottuk a kredit-elismerés új rendszerének kidolgozását, amely egyebek mellett innovatív megoldásokat fog eredményezni a tanítási kreditek megszerzéséhez.
- . A doktori iskola oktatói és hallgatói közössége számára minőségfejlesztési céllal nyilvánossá tettük a hallgatói kutatási terveket.
- . Kidolgoztuk egy olyan kutatási program tervét és az ehhez tartozó pályázati kiírást, amelynek célja a hallgatói kutatási tervek elemzése.
- . Az angol nyelvű képzési programokban új, innovatív kurzusvezetési megoldásokat kezdtünk alkalmazni (pl. „háromszlopos tervezés, „course deliverables” tervezése).
- . Kísérleti programot indítottunk el, amelynek keretei között a doktori hallgatók együttműködő kutatói teamekben végeznek külső megrendelő számára alkalmazott kutatást.

Hallgatók felvétele

- . A felvételi követelményeket új elemekkel bővítettük (pl. kidolgozott kutatási tervet kell beadni, amely a leendő témavezetővel történő előzetes együttműködést feltételezi).
- . Erősítettük a felvételizők értékelésének közös standardjait.

Külső kommunikáció, partnerség

- . Létrehoztuk a doktori iskola új honlapját, amelyek a korábbiaknál gazdagabb tartalommal töltöttünk fel.
- . A doktori iskola iránt érdeklődők számára az iskola megismerését támogató nyílt napot szerveztünk, amihez a doktori iskolát bemutató prezentációt készítettünk.
- . Az EDiTE projekt keretei között a partnerintézményekkel együttműködve partnerségi irányelveket dolgoztunk ki és fogadtunk el, a partnerségi folyamatok jobb megértése érdekében szemináriumot szerveztünk az iskola-egyetem partnerség témájában, ehhez koncepcionális háttéranyagot készítettünk.

Belső kommunikáció, tudásmegosztás

- . Elindítottuk a programok közötti tudás és tapasztalat-megosztást (a nyelvpedagógiai program a hallgatói kutatási tervekkel kapcsolatos megközelítésről tartott előadást a doktori iskola Tanácsában).
- . Kezdeményeztük a doktori iskola témavezetőivel rendszeres közös rendezvények formájában történő kommunikációt, ami a témavezetők tájékoztatását és a témavezetői szempontok és igények jobb megismerését szolgálja (az első ilyen első alkalomra 2016 szeptemberében került sor).
- . Az angol nyelvű program oktatói számára rendszeres havi megbeszélést szerveztünk, amely lehetővé teszi az intenzív tudás-, tapasztalat és jó gyakorlat megosztást.
- . Az angol nyelvű programban kiemelt figyelmet fordítottunk az innovatív tanulásszervezési módszerek támogatására, ezek tényleges alkalmazására és az alkalmazás tapasztalatainak megosztására.
- . Az angol nyelvű programban közös oktatói döntés nyomán áttértünk Canvas nevű digitális platform használatára, az oktatók számára képzést szerveztünk.

Adminisztráció, szabályozás, dokumentáció, adatok,

- . A DIT napirendjébe beépítettük az előző ülés emlékeztetőjének formális elfogadását, ami egyebek mellett az üléseken meghozott döntések implementálása nyomon követését támogatja.
- . Az angol nyelvű képzésben korábban is tapasztalatokkal rendelkező Nyelvpedagógiai program munkatársainak segítségével elvégeztük a program indításával és a külföldi hallgatók fogadásával összefüggő anomáliák leírásának szisztematikus összegyűjtését, és ezt a Tanulmányi Hivatal vezetésével együtt a DIT egyik őszi ülésén megvitattuk.
- . Folyamatosan fejlesztettük a témavezető és hallgatói nyilvántartási rendszerünket, ezeket „intelligenssebbé” és a vezetői gyakorlat számára közvetlenül jobban felhasználhatóvá tettük.
- . Új irányelvek és szabályozási koncepciók kidolgozását indítottuk el több területen (így pl. oktatókkal és témavezetőkkel kapcsolatos követelményekkel vagy a doktoranduszoknak a kari szervezeti egységek munkájába történő aktív bevonásával kapcsolatban).
- . Folyamatosan erősítettük programvezetők stratégiai és operatív szerepét, arra törekedve, hogy minden, a programokat és a programokhoz kötődő hallgatókat érintő döntés az ő

kezdeményezésükre és ellenőrzésük mellett történjen (pl. minden személyi jellegű előterjesztés esetén).

. A Tanulmányi Hivatallal aktívan együttműködtünk az általa kezdeményezett kredittervezési és kreditfogadási adminisztráció létrehozása érdekében.

. Az angol nyelvű programban elindítottuk az oktatók évközi hallgatói értékelését.

Nemzetköziesedés

Noha a nemzetköziesedés területét érintő elemek közül sok megjelent eddig is e beszámoló korábbi részeiben, ennek jelentősége miatt külön is érdemes e témát kiemelten szerepeltetni a 2016-os évről szóló beszámolónkban. Az ELTE 2016 és 2020 közötti időszakra vonatkozó Intézményfejlesztési Tervével összhangban⁸ a doktori iskola vezetése 2016 folyamán kiemelt figyelmet szentelt a képzés és a képzést megalapozó kutatási tevékenység nemzetköziesítésére.

A Neveléstudományi Doktori Iskola több programja, így különösen az Elméleti-történeti pedagógia és a Nyelvpedagógia programok esetében a nemzetközi együttműködésben végzett kutatások és a nemzetközi perspektívában végzett oktatás korábban is meghatározó elemek voltak, ami értelemszerűen a 2016-os évet is jellemezte. Ennek az évnek a folyamatai közül hármat érdemes külön kiemelni: az Elméleti-történeti pedagógia program nemzetközi programjait és rendezvényeit, az angol nyelvű képzés elindítását, illetve kiterjesztését, valamint az Európai Unió Horizon 2020 programjának a támogatásával folyó nagy költségvetésű EDiTE program implementálását és ennek hatásait a neveléstudományi doktori képzés egészére.

Az Elméleti-történeti pedagógia program hallgatói 2016-ban Groningenben vettek részt a szakterület ismert európai szakemberei és intézményei által korábban alapított nyári posztgraduális továbbképzésén, amely neveléstörténet területén az egyik legjelentősebb világrendezvényének számít.⁹ A hallgatók 2016-ban a Pécsi Tudományegyetemen megrendezett nemzetközi doktorandusz konferencián hazai doktori iskolák hallgatói mellett osztrák, német, cseh és szlovák doktori programok hallgatóival együtt vettek részt. A Elméleti-történeti pedagógia program korábbi években követett gyakorlatát folytatva 2016-ban a Flensburgi Europa-Universitát egy professzora tartott angol nyelvű előadásokat és szakmai konzultációkat a PPK-n működő doktori iskolák hallgatóinak.¹⁰

Az Elméleti-történeti pedagógia program 2016-ban zárta le egy jelenős nemzetközi összehasonlító kutatást, amelyben osztrák, német és cseh kutatók részvétele mellett 15 doktorandusz és posztdoktor kutató vett részt. E projekt a folyamatos kutatómunka mellett

⁸ Lásd különösen az Intézményfejlesztési Terv „A képzés hatékonyabb, fókuszáltabb nemzetköziesítése” című részét (itt: https://www.elte.hu/file/ELTE_IPT_2016-2020.pdf).

⁹ A résztvevő szervezetek a *Stichting Paedagogica Historica*, *History of Education Society*, *UK*, *European Educational Research Association*, *International Standing Conference for the History of Education*, *Dipartimento di Storia, Scienze dell’Uomo e della Formazione*, *University of Sassari*. A program honlapját lásd itt: <http://www.ische.org/early-career-researchers/history-of-education-doctoral-summer-school>.

¹⁰ A 2016-ban tartott előadások: „*Science of Education, current concepts, research methods and systems*”; „*Personality, Education and Social Life – Effects, Impulses and Critical Inquiries in Connection with Psychological Theories of Personality*”.

három nemzetközi rendezvényen,¹¹ elsősorban angol nyelven tartott előadásokban továbbá jelentős hazai és külföldi tudományos kiadóknál megjelenő kötetekben megjelenő tanulmányok formájában realizálódott.

A doktori iskola nemzetköziesedésének 2016-ban az angol nyelvű képzések elindítása, illetve kiterjesztése volt a leginkább figyelmet érdemlő eseménye. Mint korábban már említettük, az angol nyelvű képzést négy programban hirdettünk meg 2016-ban, amelyek közül az egyiknek (Nyelvpedagógia) korábban is komoly tapasztalatai voltak e területen, egy másik (EDiTE) pedig eleve nemzetközi együttműködésben, angol nyelven lett létrehozva. Emellett az Andragógia és a Gyógypedagógia programok angol változatát kínáltuk angol nyelven (az utóbbira 2016-ban nem volt jelentkezés), továbbá elindítottuk a Sport- és egészségnevelés program 2017-re tervezett angol nyelvű képzésének előkészítését. Az angol nyelvű képzés elindítását vagy kiterjesztését döntően a nemzeti szintű Stipendium Hungaricum program tette lehetővé: ennek keretei között 2016-ban első alkalommal jöhettek doktori hallgatók Magyarországra állami támogatással.

Az angol nyelvű képzés beindítása, ezen belül különösen a külföldi hallgatók fogadása és beilleszkedésük támogatása különleges kihívást jelentett a számunkra: ezzel kapcsolatban olyan korábban nem ismert feladatok jelentek meg, amelyekre a kari szervezet sem volt megfelelően felkészülve, a doktori iskola szűk szervezési kapacitásai pedig teljességgel elégtelenek voltak a feladat megfelelő minőségben történő menedzselésére. A feladat új típusú együttműködés kialakítását igényelte nemcsak a doktori iskola, a Tanulmányi Hivatal és a nemzetközi ügyekkel foglalkozó kari adminisztráció között, hanem a kar és a Stipendium Hungaricum programot bonyolító Tempus Közalapítvány között is. A felvételi folyamat megszervezését, és különösen a beérkező hallgatók támogatásának biztosítását, valamint az angol nyelvű kurzusok előkészítésének és elindításának menedzselését nem tudtunk volna megoldani, ha nem áll rendelkezésünkre az EDiTE projekt menedzsment kapacitása, amelyet ily módon a projekten kívüli feladatokra is igénybe kellett vennünk.

A 2016-os tapasztalatok alapján érdemes megfogalmazni: a külföldi hallgatók fogadása és beilleszkedésének a támogatása megoldatlan maradt, ez ugyanis olyan új szervezeti kapacitásokat igényel, amelyek nem állnak rendelkezésre, és olyan koordinációs feladatokkal jár, amelyeknek nincs megfelelő kari szintű gazdája. Ugyancsak érdemes kiemelni, hogy az angol nyelvű képzések oktatói és témavezetői költségeit a 2016-os évben az EDiTE projektből finanszíroztuk, ami nem fenntartható, emiatt ezzel kapcsolatban az érintett erőforrások felett rendelkezőknek sürgősen stratégiai és operatív döntéseket kell hozniuk.

Az angol nyelvű képzést, mint többször hangsúlyoztuk, az EDiTE projekt erőforrásaira támaszkodva tudtuk elindítani. E projekt keretei között hoztunk létre olyan működési mechanizmusokat, amelyek lehetővé tették, hogy az angol nyelvű képzések és a külföldi doktori hallgatók bekapcsolódása jelentős modernizációs és innovációs folyamatok forrása lehessen. Így különösen említésre méltó az angol nyelvű képzési program oktatói közösségének az EDiTE projektkeretei között havi rendszerességgel szervezett megbeszélése, amely lehetővé

¹¹ A kutatás az Osztrák-Magyar Akcióalapítvány támogatásával zajlott „Survival of Utopias: Life Reform and Progressive Education: An Austrian and Hungarian Comparative Research” címmel. A 2016-os rendezvény honlapját lásd itt: <https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/32127>.

tette olyan innovatív kurrikulum-design és tanulásszervezési megoldások kialakítását és elterjesztését, amelyek várhatóan a magyar nyelvű képzést is megtermékenyítik majd.

Az EDiTE program keretei között alakult ki az a gyakorlat, hogy a képzési program koherens kutatási programra épül, amelynek implementálásában a kutató munkatársként kezelt doktori hallgatók meghatározó szerepet játszanak. Ugyancsak itt jött létre az a gyakorlat, hogy az oktatók gyakorlatközösséget alkotnak és rendszeresen megosztják az általuk alkalmazott innovatív tanulásszervezési módszerekkel kapcsolatos tapasztalataikat. Az EDiTE program keretei között történik a kísérleti kipróbálása annak, hogy a doktori hallgatók partnerintézményekhez szakmai gyakorlatra mennek, aminek legfontosabb célja a kutatás és a gyakorlat közötti kapcsolat erősítése. Ezt is támogatta az, a program keretei között 2016 májusában megszervezett szeminárium, amelynek témája az iskolák és egyetemek közötti partnerség volt.

Az „akkreditációs válság”

Az eddigiekben leírtak fényében paradoxnak tűnik, hogy 2016-ban a MAB két alkalommal is megtagadta a doktori iskolánk akkreditációját. Noha a MAB döntése, mint utaltunk rá, nem érinti a működésünk jogszerűségét, hatással lehet az iskola hazai és nemzetközi reputációjára, ezért kiemelt figyelmet érdemel.

Az akkreditáció megvonása mindkét esetben olyan *formai okokra* történő hivatkozással történt, amelyek előzetes kommunikációval és kisebb beavatkozásokkal orvosolhatóak voltak, illetve a döntéssel való egyetértés esetén gyorsan orvosolhatóak lettek volna. Ezek a döntések nem olyan minőségi problémákra történő hivatkozással történtek, amelyek miatt indokolt lenne egy olyan – a magyar közoktatási fejlesztés tudásháttérének biztosításában kiemelkedő szerepet játszó, mind a hazai, mind a nemzetközi neveléstudományi kutatási térben fontos szerepet betöltő – intézménnyel szemben, mint amilyen az ELTE Neveléstudományi Doktori iskolája, ilyen jellegű „szankció” alkalmazása. Ehhez fontos hozzátenni, hogy az akkreditációt megvonó döntések a korábban említett formai okok említése mellett mindkét esetben tartalmaztak utalásokat egyéb, az akkreditációs döntést *közvetlenül* nem befolyásoló minőségi problémákra, amelyeknek a doktori iskola 2016-ban-ben kialakult új vezetése tudatában volt, és amelyek megoldásán, ahogy ez ebből a beszámolóból is érzékelhető, folyamatosan dolgozott.

Mindennek fényében a 2016-os akkreditációs válság gyökereinek és háttérének feltárása olyan önálló, részletes elemzést igényel, amely e beszámoló keretei között nem elvégezhető, de amely szükséges ahhoz, hogy a doktori iskola stratégiáját a hazai kontextus sajátosságainak, ezen belül a tudományos kutatással kapcsolatos minőségi elvárások átalakulásának figyelembe vételével tudjuk alakítani. E kontextusnak részét alkotják mind az ELTE (és ezen belül a PPK) belső viszonyai, mind azok a külső viszonyok, amelyek Magyarországon meghatározzák általában az oktatási ágazat, és szűkebben a neveléstudományi kutatások pozícióját és megítélését. Meghatározó részét alkotják továbbá e kontextusnak az ágazat és a kutatási terület fejlődését jellemző, a doktori iskola vezetősége által szorosan nyomon követett nemzetközi trendek is. Ennek az elemzésnek az elvégzése nélkül a 2016-os évről történő beszámoló nem lehet teljes, ugyanakkor ezt tárgyilagos módon valószínűleg a folyamat lezárulását, az akkreditáció

helyreállítását követően lehet elvégezni, továbbá akkor érdemes majd döntést hozni arról is, hogy ennek fényében hogyan alakuljon a doktori iskolánk stratégiája és jövőbeni vezetése.

Budapest, 2017. április 15.

Dr. Halász Gábor
a Neveléstudományi Doktori Iskola vezetője